

KOMMUNAL PLANSTRATEGI TJELDSUND KOMMUNE 2020-2024

Kommunal planstrategi ble vedtatt i kommunestyret 9. desember 2020 i sak KST 161/20

INNHALDSFORTEGNELSE

Hvorfor utarbeide planstrategi	3
Hvordan og hvorfor planlegge	3
Kommunens plansystem.....	4
Utviklingstrekk	5
Befolkningsutvikling.....	5
HELSE OG OMSORG	5
FOLKEHELSE	6
OPPVEKST OG LEVEKÅR	7
Barn og unge	7
Skoler og barnehager	8
SAMISKE INTERESSER, KULTUR OG SPRÅK	8
Miljøutfordringer	9
Samfunnsikkerhet og beredskap	9
Støy og lokal forurensning.....	9
Drikkevann.....	10
Avløp.....	10
Utslipp av klimagasser	10
Kommunale bygg og vedlikehold	10
Kulturminner	11
NÆRINGSLIV OG SYSSSELSETTING	11
BOLIGBYGGING	12
ØKONOMISKE FORUTSETNINGER	12
Fremtidig arealbehov.....	13
Oppsummering	13
Planbehov	14
Kommuneplanens samfunnsdel	14
Kommuneplanens arealdel.....	15
Prioriterte planer i planstrategiperioden.....	15

HVORFOR UTARBEIDE PLANSTRATEGI

Kommunal planstrategi er en lovbestemt oppgave for kommunene og hjemlet i plan- og bygningsloven §10-1. Loven sier at:

«kommunestyret skal mint én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorens virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden».

Planstrategien er ikke en plan hvor det tas stilling til mål og strategier, men et styringsverktøy for å vurdere kommunens plansystem, planressurser og samlede planbehov i kommunestyreperioden. Et siktemål er å styrke den politiske styringen av de planoppgavene som skal prioriteres og at prioriteringene bygger på en bred vurdering fremfor enkeltvedtak av planoppgaver.

HVORDAN OG HVORFOR PLANLEGGE

Tjeldsund kommune har vært gjennom en sammenslåingsprosess og står i dag ovenfor et stort planbehov. De neste fire årene skal planlegging bidra til å sikre en målrettet og helhetlig utvikling av nye Tjeldsund kommune som lokalsamfunn og organisasjon, basert på desentralisert tjenesteproduksjon. I planarbeidet vil Tjeldsund kommune legge til grunn nasjonale og regionale føringer i form av lover, forskrifter, retningslinjer, veiledere, planer og strategier.

Plan- og bygningsloven er en sentral lov i planlegging. Formålet til loven er å fremme bærekraftig utvikling til det beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner. Videre skal planlegging sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter, og prinsippet om universell utforming, hensyn til barn og unges oppvekstvilkår samt estetisk utforming av omgivelsene skal ivaretas i planlegging og i kravene til det enkelte byggetiltak.

Folkehelseloven som trådte i kraft fra 1. januar 2012 gir kommunene et særlig ansvar for å fremme folkehelse gjennom lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Regjeringen legger frem nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging hvert fjerde år. Forventningene for denne perioden er bærekraftig utvikling og det er bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal legges til grunn for all kommunal planlegging. I arbeidet med kommunal planstrategi og videre i planprosessen med ny kommuneplan skal det gjennomføres en større prosess der bærekraftsmålene analyseres og oversettes fra en global til en lokal kontekst.

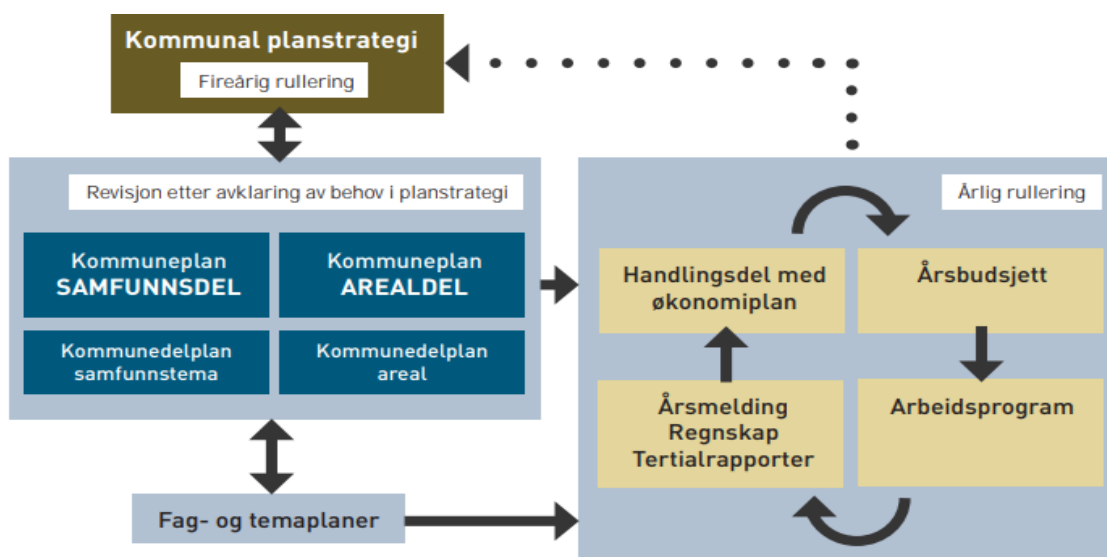
Eldrereformen – «leve hele livet», stortingsmeldingene «bærekraftige byer og sterke distrikt» og «tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO», samt

«statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning» og Sametingets planveilder, vil sammen med de regionale planene for Troms og Finnmark fylkeskommune legge føringer for den kommunale planleggingen. Den regionale planstrategien er det viktigste styringsdokumentet for den regionale utviklingen og førende politikken i valgperioden. Tidligere Troms og Finnmark fylkeskommuner har vedtatt en rekke planer innenfor temaer som natur, klima og miljø, næringsutvikling, samferdsel, samisk språk og kultur som vil være retningsgivende for den kommunale planleggingen i Tjeldsund kommune.

Planstrategien tar utgangspunkt i et oppdatert folkehelsegrunnlag, utarbeidet i løpet av 2020. Folkehelseoversikten er det første oversiktsdokumentet for den nye kommunen, men mangler fortsatt noe av datagrunnlaget. Dette fører til at oversikten må oppdateres etter hvert som data blir tilgjengelig. Det har også ført til at noe av statistikken er fra tidligere Skånland kommune, på grunn av størrelse på populasjon i tidligere Tjeldsund kommune. Der det har vært mulig er tallmaterialet fra de tidligere kommunene slått sammen. Selv om statistikk og datamaterialet ikke er absolutte tall, viser det noen tendenser og utviklingstrekk. Folkehelseoversikten inneholder også lokal kunnskap og erfaringer hentet inn på tvers av sektorene ved at enhetsledere og andre har bidratt med erfaringer og kommentarer innenfor sine fagfelt.

KOMMUNENS PLANSYSTEM

Fra 1 januar 2020 er Tjeldsund og Skånland kommuner slått sammen til Tjeldsund kommune. For den videre utviklingen av Tjeldsund kommune er det viktig med et plansystem som legger et godt grunnlag for den politiske styringen og administrative oppfølgingen fremover. Det har i de tidligere kommunene ikke vært fokusert nok på koblingen mellom planer, tiltak og økonomi. Et rullerende plansystem kan sette kommunen i bedre stand til å gjennomføre endringer eller handle raskt dersom behovet tilsier det. I et rullerende kommunalt plansystem vil det løpe to «planhjul» - årshjulet og fireårshjulet. Hvert fjerde år skal kommunestyret ta stilling til om kommuneplanen skal revideres, dette gjøres gjennom drøfting i planstrategien. Års-hjulet er en årlig rulling av handlingsdel med økonomiplan, årsbudsjett og arbeidsprogram. Års-hjulet er en årlig rulling av handlingsdel med økonomiplan, årsbudsjett og årsmelding/regnskap.

UTVIKLINGSTREKK

BEFOLKNINGSUTVIKLING

Etter kommunesammenslåingen har nye Tjeldsund kommune i dag 4217 innbyggere. Befolkningsframskrivinger fra SSB viser at Tjeldsund kommune vil ha en svak befolkningsvekst frem mot 2050. Både tidligere Tjeldsund og Skånland kommuner har hatt en utfordring ved økning i antall eldre og en nedgang i antall yngre og yrkesaktive personer, og dette er forventet å øke frem mot 2050. Utviklingen av befolknings sammensetning vil påvirke langsiktige strategier og veivalg for planleggingen i Tjeldsund kommune fremover.

HELSE OG OMSORG

Helse- og omsorgstjenestene i Tjeldsund kommune består i dag av hjemmetjenesten, fordelt på distriktene nord, midt og sør, to aldershjem og to sykehjem, ubemannede omsorgsboliger, lege- og psykologtjeneste, fysioterapi og ergoterapi, samt miljøtjenesten. I miljøtjenesten inngår psykisk helsevern og rustjenesten, støttekontaktordningen, tilbud for avlastning for barn og ungdom, samt døgnbemannede boliger for funksjons- og utviklingshemmede og personer innenfor psykisk helsevern og rustjenesten. Tjeldsund kommune kjøper i tillegg tjenester fra Harstad kommune, som KAD (kommunalt akutte døgnplasser) og krisesenter. Interkommunalt samarbeid om legetjenester og psykologtjenester.

Kommunen opplever i dag en økt etterspørsel etter institusjonsplasser og hjemmetjenester. Dette vil forsterke seg i årene som kommer, med bakgrunn i den økende aldrende befolkningen. Kommunen ser også en økt etterspørsel etter psykiske helse- og rustjenester og det forventes at tjenesten må styrkes i framtiden på bakgrunn av ytterligere økt behov. Det er store avstander i Tjeldsund kommune og helsetjenestene opplever det som utfordrende, til tross for at hjemmetjenesten er fordelt på ulike distrikter. Blant annet er det utfordrende med transport, for å få samlet hjemmeboende til felles aktiviteter og til tilbud som dagsenter for demens. Det må skje en betydelig styrking av hjemmetjenesten og kapasiteten på institusjonsplasser/sykehjemsplasser for å møte det økende behovet i framtiden, samt en organisering av transporttjenestetilbudet.

Tjeldsund kommune har i dag store utfordringer med å rekruttere fagpersonell innen helse- og omsorgstjenesten. Kommunen opplever en økende konkurranse med nabokommuner og private institusjoner om arbeidskraft til helse- og omsorgssektoren. Det er i dag, og for fremtiden et stort behov for kompetanse innenfor helsepersonell, leke, syke- og vernepleieryrket.

For å møte nåværende og framtidige utfordringer skal det utarbeides en helhetlig helse- og omsorgsplan. Planen vil være retningsgivende for helse- og omsorgssektoren og inneholde flere underplaner; Demensplan, plan for psykisk helsevern og rus, strategi for velferdsteknologi, samt plan for habilitering og rehabilitering. Demensplan er fra og med 2020 en lovpålagt plan for kommunene. Målet med planen er å skape et mer demensvennlig samfunn, og satsningsområdene vil være koordinerte tjenester, informasjon, dagaktivitet og pårørendeskole.

Plan for psykisk helsevern og rus skal ta for seg utfordringsbildet som gjelder i forhold til problematikken rundt psykisk helsevern og rus i vår kommune. Dette i henhold til nasjonale faglige retningslinjer sett opp mot lokale forhold.

Strategisk plan for velferdsteknologi vil være viktig for å finne løsninger for hvordan velferdsteknologi kan tas i bruk i kommunen. Velferdsteknologi vil være en viktig del av tjenesteytingen i helse- og omsorgssektoren for at mennesker skal kunne mestre å bo hjemme så lenge som mulig.

Plan for habilitering og rehabilitering er en tjenesteovergripende lovpålagt plan som dekker områdene habilitering og rehabilitering. Planen har som mål å styrke målgruppenes muligheter til å leve et mest mulig aktivt og selvstendig liv. Denne planen må ses i sammenheng med andre planer, psykisk helsearbeid og ruspolitisk handlingsplan etc.

Kvalitetsreformen «Leve hele livet» er en overordnet reform som skal innarbeides i kommunens planverk. Selv om reformen er særlig rettet mot helse- og omsorgssektoren er det viktig for kommunen at målsetningene i «Leve hele livet» blir forankret i kommunes plansystem, og tas med som et overordnet hensyn i utarbeidelse av alle kommunale planer. Alle sektorene må bidra til at Tjeldsund kommune kan skape et aldersvennlig samfunn.

FOLKEHELSE

Tjeldsund kommune deltar i Program for folkehelse, en 10-årig satsing (2017-2027) hvor hovedmålet er å fremme befolkningens psykiske helse og livskvalitet. Barn og unge er programmets prioriterte målgruppe. En del av programmet omfatter tiltaksutvikling ute i kommunene, og skal ta utgangspunkt i lokale utfordringer. Program for folkehelse skal forankres i kommunens planer, og alle tiltakene som utvikles skal evalueres. Programmet er initiert og finansiert av Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Tjeldsund er pilotkommune sammen med Harstad, og samarbeider også med Kvæfjord og Ibestad. Prosjektet heter "Systematisk tverrfaglig utviklingsarbeid for ungdom i Sør-Troms". Dette er valgt ut fra forrige folkehelseoversikt som bl.a. viste stort frafall i videregående skole og utfordringer i psykisk helse blant unge. Den oppdaterte folkehelseoversikten viser at dette også er utfordringer kommunen har i dag.

I Tjeldsund kommunes visjon snakker vi om levende bygder, som fremmer vekst, opplevelser og folkehelse. *Program for folkehelse* og *Leve hele livet* er viktige programmer som setter fokus på folkehelsearbeid for henholdsvis den yngre og eldre delen av befolkningen. Folkehelse angår alle, uansett alder og forutsetninger. Tiltak som prioriterer barn og unges trivsel og som bidrar til at eldre holder seg friske, er like viktig som tiltak som bidrar til at personer med funksjonsnedsettelse har mulighet til å delta i ulike aktiviteter. Tjeldsund kommune skal ha god tilgjengelighet til alle turstier og turområder i kommunen, gode bomiljø med nær tilgang til viktige samfunnsfunksjoner, et samferdselstilbud som er universelt utformet og tilgjengelig for alle. Seniorer må ses på som ressurser for samfunnet og aktive bidragsyttere i nærmiljøet som kan dele både kompetanse, kultur og tradisjoner. Kommunen skal ha økt fokus på folkehelse i den helhetlig planlegging, f.eks. ved tilrettelegging av nye boområder med tanke på universell utforming og et samferdselstilbud som er tilgjengelig for alle innbyggere.

Fysisk aktivitet er viktig for befolkningens mentale og fysiske helse, fordi deltakelse i idrett og fysisk aktivitet er en kilde til glede, overskudd og mestring. Idrett handler også om sosiale fellesskap, om gode oppvekstvilkår og om god helse. Tjeldsund kommune har i dag en utdatert kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv som må oppdateres. Anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som det søkes spillemidler til, må være innarbeidet i en kommunal plan. Hensikten er å ha en politisk vedtatt og oppdatert langsiktig plan for utviklingen av idrettsanlegg i kommunen. Brukere av planen er i tillegg til politikere, ansatte i administrasjonen, idrettsorganisasjoner, lag, foreninger og engasjerte innbyggere. Den nye kommunedelplanen er tenkt å inkludere kulturaspektet for å nå bredere ut i befolkningen. Folkehelse angår alle, uansett alder, og i arbeidet med folkehelse er det viktig å jobbe tverrfaglig og forebyggende for alle innbyggere i kommunen.

OPPVEKST OG LEVEKÅR

Oppvekst og levekår er viktige premisser for helse og livskvalitet. Oppvekstforhold påvirker den enkeltes mulighet seinere i livet, og legger grunnlaget for helsetilstand i voksen alder. Levekår handler om hvordan folke opplever at de har det, hvilken livskvalitet de har og hvor tilfreds og lykkelig de er.

Ungdataundersøkelsen ble gjennomført i 2018 og viser at en liten andel av ungdomsskoleelevene er plaget med mye ensomhet. Ca. halvparten av ungdommene som deltok svarte at de er fornøyde med lokalmiljøet og hele 86 % opplever det som trygt å være ute på kvelden i nærområdet der de bor. Statistikken viser likevel at det er flere barn, unge og unge voksne som sliter med psykiske symptomer eller lidelser. Ca. 20 prosent oppgir at de er fysiske inaktive og 30 prosent er ikke fornøyd med egen helse. Grunnlaget for psykisk og fysisk helse i voksen alder legges for en stor del i barne- og ungdomsårene. Tjeldsund kommune må derfor fortsette å arbeide for å fremme fysisk aktivitet, sunt kosthold, og god psykisk helse og livskvalitet. Ungdata undersøkelsen fra 2018 er i ettertid sammensatt slik at tallene representerer hele den nye kommunen.

Folkehelseoversikten viser at Tjeldsund kommune har en høyere andel uføretrygdede i aldersgruppen 18-66 år, en høyere andel som mottar arbeidsavklaringspenger (AAP), samt et høyt sykefravær. Tall fra 2. kvartal 2020 viser at nærmere 30 prosent av den yrkesaktive befolkningen i Tjeldsund kommune i dag enten er ufør, sykemeldt eller mottar AAP fra Nav. Dette er oppsiktsvekkende tall både fordi det er høyt sammenlignet med nabokommuner, fylket og resten av landet, men også fordi det angår en større del av befolkningen i kommunen. I tillegg viser også statistikken at andelen sosialhjelpsmottakere er høyere i forhold gjennomsnittstall for landet og fylket. Sett i sammenheng med den aldrende befolkningen, og nedgang av de yngre og yrkesaktive fører dette til at kommunen får flere pensjonister som må forsørges av færre yrkesaktive. Dette får konsekvenser for alderspensjon, helsetjenestene og eldreomsorgen.

BARN OG UNGE

FNs barnekonvensjon er en internasjonal avtale om barns rettigheter og er innarbeidet i norsk lov. Fylkesmannen i Troms og Finnmark har utviklet Fyrtårn for barn og unge som skal romme alle relevant innsatser fra stat og kommune som er rettet mot barn og unge. Fyrtårnet skal

bygges og utvikles gjennom dialog på tvers av forvaltningsnivåer, og alle handlinger som berører barn skal begrunnes i barns beste. Dette vil si at alle barn har rett til å bli hørt og medvirke. FNs barnekonvensjon og Fyrtårn for barn og unge er viktige retningslinjer for tjenestetilbudet til barn og unge i Tjeldsund kommune. Videre er opplæringsloven og barnehageloven med forskrifter, kunnskapsløftet samisk 2020 og rammeplaner lovpålagte føringer for utviklingen av skolene og barnehagene i kommunen. I mai 2020 ble retningslinjer for skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø i Tjeldsund kommune vedtatt, for å kvalitetssikre arbeidet med å oppfylle kravene i opplæringsloven.

SKOLER OG BARNEHAGER

Tjeldsund kommune har i dag en desentralisert struktur med fem barne- og ungdomsskoler og seks kommunale barnehager, samt en privat barnehage (Márkománák). Skolene og barnehagene varierer i størrelse, men det er i dag til sammen 468 elever i skolene og 143 barn i barnehagene. Prognosene fram mot 2024 viser en nedgang i elevtallet med 10 prosent, samt en synkende trend i antall fødte barn.

Tjeldsund har samlet sett god kapasitet i barnehagene i kommunen. Fordeling av barnetall i de ulike barnehagene varierer, og barnehagene opp- og ned-bemannes hvert barnehageår ut fra antall søkere til plassene og behovet for personale. Skolene har også god kapasitet til å ta imot flere elever ved eventuell tilflytning til kommunen vår.

Trygt og godt skolemiljø, trafiksikker skole og samarbeid i prosjekter med Sør-Troms om faglig og sosial trygghet, samt rekruttering er viktige faktorer for å gi barn og unge gode skoledager på alle skolene i Tjeldsund kommune.

Enhet forebygging består av forebyggende helse, helsestasjon for barn og ungdom, samt barneverntjenesten. Ved kommunesammenslåingen ble barnevernet opprettet i egen kommunal regi, etter å ha inngått i et interkommunalt samarbeid. Det er i dag et tverrfaglig samarbeid mellom alle partene innenfor kommunalområdet som fungerer godt. Gjennom ulike prosjekter, tidlig innsats og PP-tjenesten i samarbeid med Sør-Troms når kommunen og helsestasjonen ut til flere barn og unge. Tjeldsund kommune har samarbeids med Harstad kommunen innenfor akutt tjenesten i barnevernet.

SAMISKE INTERESSER, KULTUR OG SPRÅK

Fra og med 1. juli 2020 er Tjeldsund kommune innlemmet i samisk forvaltningsområde for språk. Dette innebærer at samisk og norsk er likestilte språk og innbyggere har rett til å bli betjent på samisk når de henvender seg til offentlige etater. Videre fører det til større rettigheter til opplæring i samisk språk for barn og unge, blant annet gjennom et barnehagetilbud til samiske barn som bygger på samisk språk og kultur, og en samisk lærerplan i alle skolene. Det er utarbeidet en aktivitetsplan som blant annet viser kommunens språkutviklingsarbeid for perioden 2021-2023.

I Tjeldsund kommune har Sametinget kontorer, og det samiske språksenteret Várdobáiki er lokalisert til Evenskjer. Várdobáiki har som formål å videreføre samisk språk, historie, kultur og samfunnsliv i regionen. De har fokus på samiske helsespørsmål, og arrangere månedlige helsetreff med et program som er tilrettelagt for de eldre. Tjeldsund kommune har store

eierinteresser i Vilgesvårre, som er en autentisk samisk boplass. Her ligger det gode muligheter for videreutvikling, og å benytte boplassen til opplæring og formidling til barn, unge og resten av befolkningen. Tjeldsund kommune skal ivareta og revitalisere samisk språk i den samisktalende delen av befolkningen.

Å være en del av forvaltningsområdet for samisk språk bidrar til at det samiske perspektivet tas med i planleggingen fremover i større grad enn tidligere, og styrkes i kommunens organisasjon/virksomhet.

MILJØUTFORDRINGER

Arealbruk påvirker både naturmangfoldet, klimaet og de mulighetene naturen har til å levere de økosystemtjenestene vi mennesker er helt avhengige av. Dette er tjenester som produksjon av mat, rensing av vann og luft, binding av karbon, beskyttelse mot ras, flom og erosjon, samt naturopplevelser og rekreasjon. I forbindelse med arbeidet med ny arealplan vil det være nyttig for kommunen å utarbeide et arealregnskap som kartlegger kommunens arealer gjennom å se på tilstanden, bruken og de økonomiske verdiene. Begge de tidligere kommunene hadde klima- og energiplan som gikk ut i 2020. Det vil i arbeidet med ny kommuneplan bli vurdert behovet for en egen kommunedelplan for klima og energi, eller om temaet blir tilstrekkelig ivaretatt i kommuneplanens samfunnsdel og handlingsplan.

SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

Kommunens plikt til å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene inntreffer og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen, følger av sivilbeskyttelsesloven § 14. Helhetlig ROS-analyse med oppfølgingsplan ble vedtatt for Skånland kommune i 2017. Det ble ved kommunesammenslåing bestemt at planen skulle kompletteres med utfordringer og ulike scenarioer for den delen av kommunen som utgjorde tidligere Tjeldsund kommune. I 2015-2016 ble det blant annet risikovurdert områder for skred, flom og ras, men det vil være naturlig at en helhetlig ROS-analyse for ny kommune utarbeides samlet og vurderer risiko for uønskede hendelser for hele kommunen. Plan for helsemessig og sosial beredskap med delplanene plan for psykososial oppfølging og smittevernplan ble vedtatt i kommunestyret i mai.

STØY OG LOKAL FORURENSNING

Stortinget har vedtatt at Evenes flystasjon skal utvikles til base for F-35 jagerfly og hovedbase for nye militære overvåkningsfly P-8A i MPA-tjeneste. Samtidig har Avinor uttrykt behov for utvidelse av den sivile flyterminalen fra dagens 4 til 8 gater for å få plass til større passasjerfly. Dette vil medføre en endring i dagens støybilde rundt Evenes lufthavn, og ifølge foreløpige Forsvarets støykart vil gul støysone strekke seg innover Tjeldsund kommune. Avinor har bedt om at deler av deres eiendom blir omregulert fra LNFR til lufthavformål og at det innarbeides høyderestriksjoner mm., dette vil kommunen måtte ta stilling til i arbeidet med kommuneplanens arealdel.

Konsentrasjonen av fint svevestøv som befolkningen i kommunen er utsatt for, er noe lavere enn befolkningen i landet som helhet.

DRIKKEVANN

I et overordnet perspektiv, er det kommunen som har ansvar for god vannkvalitet og sikring av avløp. Alle boliger, hytter og virksomheter må enten være tilkoblet det offentlige avløpssystemet eller ha et privat renseanlegg som er godkjent av kommunen. Tjeldsund kommune har flere områder med spredt bebyggelse, enten av boliger eller hytter, og har derfor også mange private vannverk. Alle privat vannverk har sitt selvstendige ansvar for å levere nok og godt drikkevann til sine abonnenter, og har en definert rapporteringsplikt til mattilsynet. I tidligere Skånland kommune er 32 % av befolkningen tilknyttet et kommunalt vannverk, og 60 % er tilknyttet et privat vannverk. Tidligere Tjeldsund kommune har slått sammen flere vannverk til et kommunalt vannverk, der 88 % av befolkningen er tilkoblet. Samlet for nye Tjeldsund kommune fremstår drikkevannskvaliteten som varierende, og er et forhold som bør ses på. Det bør også vurderes hvorvidt vannverkseierstrukturen slik den er i dag er fremmede for de overordnede målene i drikkevannsforskriften.

AVLØP

Tjeldsund kommune har flere kommunale avløpsanlegg, men store deler av kommunen er enda preget av såkalte separate avløpsanlegg med separate utslipp til miljøet. Det er behov for å få en samlet oversikt og å legge en samlet strategi for spredt avløp i kommunen. Tidligere Skånland kommune hadde en egen plan for avløp, mens tidligere Tjeldsund ikke hadde det. Det er behov for en ny plan som omhandler hele kommunen. Dette kan med fordel vurderes gjennomført i forbindelse med utarbeidelse av ny arealplan. Fordi at det i arealplanprosessen må gjøres en ny vurdering av arealbruken, blant annet hvor vi skal tillate ny byggeaktivitet.

UTSLIPP AV KLIMAGASSER

Utslippetsregnskapet for Tjeldsund kommune viser at kommunen i 2018 hadde en prosentvis nedgang på -0,3 % fra året før (miljodirektoratet.no). Utslippene er beregnet for nye Tjeldsund kommunen for alle årene tilbake til 2009. Regnskapet viser at det er innenfor sektorene veitrafikk og sjøfart at utslippet er størst, men også jordbrukssektoren har markante utslippstall sammenlignet med andre sektorer. Tjeldsund kommune vil forholde seg til statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning og vil gjennom planlegging stimulere til reduksjon av klimagassutslipp, økt miljøvennlig energiomlegging, samt forberede og tilpasse samfunnet på klimaendringene.

KOMMUNALE BYGG OG VEDLIKEHOLD

Tjeldsund kommune har mange kommunale bygg der tilstanden på bygget preges av manglende prioritering av vedlikehold. Vedlikehold koster, og det har ikke vært mulig å kunne prioritere tilstrekkelig vedlikehold basert på anerkjente nøkkeltall for dette. Dette medfører at vi får et vedlikeholdsetterslep, og kostnadene øker for hvert år vi ikke har anledning til å prioritere bygningsmassen tilstrekkelig. Utsatt og manglende vedlikehold har både økonomiske konsekvenser, og konsekvenser for miljø og arbeidsmiljø. I sin ytterste konsekvens påvirke det helsen til de som har bygget som bolig eller arbeidsplass. Kommunen har ikke gjort beregninger for det totale vedlikeholdsetterslepet på de kommunale byggene, og har derfor ingen total oversikt. Vi står foran et omfattende kartleggingsarbeid, som det imidlertid er viktig å komme i gang med. I tillegg til etterslep av vedlikehold er flere de

offentlige byggene dårlig tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne. Det må tilrettelegges for universell utforming, slik at byggene blir tilgjengelig for alle kommunens innbyggere. Det er svært viktig at det i framtidige utbygginger/renoveringer tas hensyn til universell utforming og tilgjengelighet.

KULTURMINNER

Kulturminner kan være en kilde til verdiskapning og bidra til å skape grunnlaget for engasjement, identitet og livskvalitet i kommunen. Opp gjennom årene er det gjort flere funn av kulturminner i kommunen, og det vil være viktig å systematisere og vedta tiltak for bevaring, forvaltning og bruk av kulturminnene. Tjeldsund kommune har i dag ingen kulturminneplan, men har tilgjengelige midler til å sette i gang planprosessen. En kulturminneplan vil være et godt utgangspunkt til å ta kulturarven i bruk, i tillegg til et verktøy for både saksbehandling og formidling i kommunen. Sett i et folkehelseperspektiv kan for eksempel oppmerking av kultur-stier bidra til at flere kommer seg ut på tur. Videre kan kulturarven i kommunen kan gi grunnlag for økt nærings- og stedsutvikling. En kulturminneplan vil bidra til at kommunen blir bevisste hvilke kulturminner som man bør ta vare på, og også sette opp en prioriteringsliste. Kommunen har mange aktive lag og foreninger som har stor interesse i lokalhistorie m.m. Disse kan kommunen jobbe tett med.

NÆRINGSLIV OG SYSSELSETTING

Etter kommunesammenslåingen har også sammensettingen av næringslivet i Tjeldsund endret seg. Tilgang til areal, tjenestetilbud og lokal infrastruktur er eksempler på hvordan Tjeldsund kommune kan påvirke vilkårene for næringslivet, samt gjøre det attraktivt for næringslivet å lokalisere sin bedrift i kommunen. De tidligere kommunene, Tjeldsund og Skånland, hadde et noe ulikt næringsliv. Landbruket og reindriftsnæringen var representert i begge kommunene, og er i dag en del av næringslivet i den nye kommunen. Tidligere Tjeldsund kommune hadde større offentlige aktører som Forsvaret i Ramsund, Norges Brannskole på Fjelldal og Sigma Nord, samt betydelige private næringsaktører på Hinnøysiden med reindriftsnæring, handels- og verkstedsnæring og salg av drivstoff og kafedrift. I tidligere Skånland kommune var kommunen selv største arbeidsgiver og hadde større private næringsaktører, herunder skipsindustrien i Grovfjord, laksoppdrettsbedrifter og handelsnæringen på Evenskjer. Etter kommunesammenslåingsprosessen er det nå viktig å se på muligheter og utfordringer for næringslivet i den nye kommunen. For eksempel vil kommunesenteret Evenskjer regne med en vekst av innbyggere og næringsliv, og det er et stort behov for tilgang til klargjort næringsareal i nærhet til kommunesenteret.

Det investeres stort i både Evenes flystasjon, Hålogalandveien samt Rødskjær havn og næringspark. Tjeldsund kommune vil arbeide for å være en attraktiv nabokommune. Dette med tanke på både næringsutvikling og boligbygging i hele kommunen. Det vil være viktig at Tjeldsund kommune sammen med næringslivet reflekterer over behovene til bedriftene og markedsutsiktene i kommunen i kommuneplanens samfunnsdel. En ny arealplan må videre sikre tilgangen på areal til ulike næringsformål, samt legge til rette for raskere behandling av byggesaker og private reguleringsplaner.

BOLIGBYGGING

Økningen av Forsvarets aktivitet, blant annet utbyggingen av Evenes Flystasjon, samt etablering av fagskole ved Norges Brannskole på Fjelldal, vil medføre en markant økning i etterspørsel av boliger i hele regionen. Tjeldsund vil arbeide for å være en attraktiv nabokommune, der en viktig faktor vil være å utarbeide et variert tilbud av boenheter, samt god boområder. Det er i dag en økende etterspørsel av klargjorte boligtomter i flere deler av kommunen. På Evenskjer er det nylige regulerte området «Evenskjer Syd 1» solgt ut, og det vil jobbes videre med å regulere trinn 2 og 3 i den kommende kommunestyreperioden. I Grovfjord er Rissan boligfelt utvidet og snart klar for salg, og på Breistrand har kommunen nylig ervervet et stort areal som kan klargjøres for boligbygging. På Fjelldal er boligområdet Kalshågen || også nylig regulert, der en stor utbygger har ervervet en stor del av arealet med planer om å etablere leilighetsbygg. I Kongsvik er det et behov for å kunne tilby flere kommunale boligtomter, mens det i Ramsund er grunneiere som ønsker å selge større areal til kommunen som er tilrettelagt for tomtsalg. I tillegg er det boligfelt på Tovik og Sandstrand som kan videreutvikles. Visjonen om levende bygder må også medføre god tilrettelegging for boligbygging utenfor boligfeltene.

Arbeidet med å bli en attraktiv nabokommune med et variert tilbud av boenheter er godt i gang, og er noe kommunen vil fortsette å arbeide med i tiden fremover. Det vil være viktig at vi gjennomfører en areal- og samfunnsplanlegging som sørger for å motvirke at sosial ulikhet øker i kommunen, men også se boligbygging i sammenheng med utviklingen av næringslivet i kommunen.

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER

En sunn kommuneøkonomi er en forutsetning for god og fremtidsrettet tjenesteproduksjon. Dette krever at forholdet mellom inntekter, driftskostnader og investeringer er bærekraftig over tid. Året 2019 ble sterkt preget av den omstillingen som en kommunesammenslåing er, og kommunen har etter sammenslåing et disposisjonsfond på om lag 50 millioner kroner. Reservene gjør at kommunen fortsatt kan håndtere uforutsette endringer i inntekter og utgifter, men bør ikke benyttes til å dekke pågående drift. Kommunen har ved inngangen til 2021 en viss økonomisk handlefrihet, men dersom bruken av disposisjonsfondet fortsetter som budsjettert, vil handlefriheten raskt bli borte.

Dagens økonomi er ikke bærekraftig på sikt. Ny kommune ble startet med en betydelig underdekning, hvor kostnadene ligger langt over tilgjengelige inntekter. Dette innebærer at selv om den økonomiske utviklingen i kommunen de siste årene har vært positiv, må kommunen fokusere på å holde utgiftene nede. Innsparing som følge av kommunesammenslåingen vil kunne komme på sikt, når harmonisering av tjenesteområdene er gjennomført og den nye organisasjonen har fått satt seg. Befolkningsutvikling og befolknings sammensetning legger viktige premisser for det

økonomiske handlingsrommet fremover. Hovedalternativet til SSB når det gjelder befolkningsframskrivingen viser en stabil folkemengde i Tjeldsund kommune frem mot 2050. En ser samtidig av befolkningsframskrivingen en betydelig økning i aldersgruppene 80-89 år og 90 år og eldre. Dette vil medføre at kommunens helsetjenester må økes kraftig de neste 3 årene, noe som vil gå hardt ut over kommunens økonomi.

Kommunen har de seneste årene gjort store investeringer, og en vil i årene fremover se konsekvensene av dette. Alle prosjekter er lånefinansiert, og kommunen betjener en stadig høyere lånegjeld. Dette får konsekvenser for driften, da rente- og avdragsutgiftene utgiftsføres i drift. Økonomiplanen er det viktigste styringsdokumentet for kommunestyret. En diskusjon om realistiske og overordnede mål for økonomistyringen i kommunen vil bidra til at politikerne og administrasjonen bygger sin oppfatning på de samme faktaopplysningene. Dette vil være ledende for økonomiplanarbeidet og gjøre det lettere å vurdere både driftsnivå og investeringer i et mer helhetlig perspektiv. God økonomistyring krever kompetanse og ledelse på alle nivå i organisasjonen. God kommunikasjon mellom administrasjonen og politikerne er avgjørende for å få snudd en negativ økonomisk utvikling. Dette vil være en viktig prioritering i tiden fremover.

FREMTIDIG AREALBEHOV

Tjeldsund kommune har i dag gjeldende arealplaner fra 2008 og 2004, i tillegg til flere reguleringsplaner som er datert lengre tilbake i tid. Utfordringen ved å ha eldre arealplaner og reguleringsplaner er at planene over år har blitt utvasket av mange dispensasjonsvedtak. Utviklingen som skjer i Tjeldsund kommune, trenger en oppdatert arealplan slik at vi kan fastslå noen langsiktige strategier for hvordan kommunen skal disponere arealene fremover. I prosessen med samfunnsdelen vil det bli lagt opp til drøftinger og diskusjoner for å forme en sterk arealstrategi. Arealstrategien vil være de langsiktige, overordnede prinsippene for arealbruk. Kommunen ønsker å gi tydelige signaler om ønsket utvikling for å skape forutsigbarhet og helhet, samt gi mulighet for medvirkning på et strategisk nivå.

OPPSUMMERING

Utfordringsbildet i Tjeldsund kommune er sammensatt. På den ene siden ser vi at befolkningsframskrivinger viser at andelen eldre vil øke kraftig, og mye i forhold til andelen yngre og yrkesaktive. Dette vil legge press på de helse- og omsorgstjenestene vi har i dag. Kommunen har i dag god kapasitet i skolene og barnehagene, men rekruttering av personale med riktig kompetanse oppleves likevel som utfordrende. Det samme gjelder rekruttering av fagpersonell til helse- og omsorgssektoren. Vi ser en økning av psykiske symptomer og lidelser hos barn og unge, samt et høyt frafall fra videregående skole. Dette fører til at flere unge voksne havner utenfor både utdanning og arbeidsliv.

Samtidig skjer det mye spennende i regionen som Tjeldsund kommune er en del av. Det investeres stort både i Hålogalandsvegen og i Forsvaret med utbygging av Evenes Flystasjon, og orlogsstasjonen i Ramsund, samt etablering av fagskole ved Norges brannskole. Rapporter gjennomført av Forsvaret selv viser at Tjeldsund kommune, og da spesielt Evenskjer vil være et attraktivt sted å bosette seg. Kommunen har et aktivt friluftsliv, og mange lag og foreninger utviser stor dugnadsånd i alle bygder og medvirker til trivsel og aktiviteter for innbyggere i alle aldre. Dette er med på å oppfylle kommunens visjon «Sammen skaper vi livskraftige samfunn som fremmer vekst, opplevelser og folkehelse». Prioriteringen de neste fire årene bør bære preg av en overordnet og realistisk tankegang. Nye Tjeldsund kommune skal sammen peke ut kursen for samfunnsutviklingen i årene som kommer.

PLANBEHOV

Tjeldsund kommune har behov for en ny kommuneplan, for å synliggjøre en helhetlig plan for den framtidige utviklingen av den nye kommunen. Kommunen trenger å legge noen langsiktige strategier og mål for hvordan vi som kommune skal møte de utfordringene som er her i dag og som vil komme i fremtiden. Viktige problemstillinger å belyse i arbeidet vil være; Hvordan kan Tjeldsund kommune legge til rette for befolkningsvekst som følge av blant annet utbygging av Evenes Flystasjon, håndtere de utfordringene eldrebølgen gir og legge til rette for et aldersvennlig samfunn? Hvordan kan vi legge til rette for at barn og unge skal trives enda bedre, og være en attraktiv kommune for barnefamilier i fremtiden?

Som ny kommune vil det i tiden fremover være mange både lovpålagt og ikke-lovpålagte planer som må utarbeides. Arbeidet med å sammenstill planverket og finne et felles plansystem er i gang, og vil fortsette inn i 2021.

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Denne planen skal være kommunens overordnede styringsdokument og vil legge føringer for utviklingen i Tjeldsund kommune frem til 2033. Samfunnsdelens handlingsplan skal rulleres hvert år i forbindelse med økonomiplanen og det årlige budsjettet. Arbeidet med planprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel er startet opp høsten 2020, og det er lagt opp til et tverrsektorielt arbeid med bred medvirkningsprosess. Det er satt mål om å ha vedtatt samfunnsdel i løpet av høsten 2021.

I forbindelse med utarbeidelse av planprogram til kommuneplanens samfunnsdel vil det blir lagt opp til en større prosess for å analysere FN's 17 bærekraftsmål. Bærekraftsmålene vil legges til grunn for samfunnsutviklingen i Tjeldsund kommune, og skal være overordnet for alle planer som utarbeides fremover.

KOMMUNEPLANENS AREALDEL

De gjeldene arealplanene i Tjeldsund kommune er i dag fra 2008 og 2004. Det finnes i tillegg en del eldre områdereguleringer som går over arealplanene. Ny arealplan for hele Tjeldsund kommune er derfor viktig å få på plass, og det er tenkt at oppstart av arbeidet vil skje når de store linjene i samfunnsdelen er på plass. Det er satt mål om at en fullstendig kommuneplan skal være ferdig i løpet av 2022.

PRIORITERTE PLANER I PLANSTRATEGIPERIODEN

Prioriterte planer i planstrategiperioden	Tidspunkt	Ansvarlig etat
Kommuneplanens samfunnsdel inkl. arealstrategi	2020-2021	Hovedansvar; samferdsel og infrastruktur. Tverrsektorielt arbeid.
Kommuneplanens arealdel	2021-2023	Samferdsel og infrastruktur
Helhetlig helse- og omsorgsplan m/ underplaner; Rus- og psykisk helsevern, demensplan, strategi for velferdsteknologi og plan for habilitering og rehabilitering	2021-2022	Helse, omsorg og velferd
Strategisk kompetanseplan	2021-2022	HR
Helhetlig ROS-analyse	2021	
Reguleringsplan Evenskjer SYD 3	2021-2022	Samferdsel og infrastruktur
Forvaltningsplan for kommunale bygg	2021-2022	Samferdsel og infrastruktur
Kommunedelplan for idrett, friluftsliv og kultur	2022	Kultur og folkehelse
Hovedplan for vann	2022	Samferdsel og infrastruktur
Hovedplan avløp	2023	Samferdsel og infrastruktur
Kulturminneplan	2022-2023	Kultur og folkehelse
Arkivplan	2021	Informasjons- og dokumentcenter
Reguleringsplan for næringsareal i tilknytning til tilførselsvei fra E 10 Åshalsen og opp til Hålogalandsveien	2023	Samferdsel og infrastruktur

Følgende planer er under utarbeidelse og prioritert i henhold til ferdigstillelse:

- Trafikksikkerhetsplan for Tjeldsund kommune 2020-2024
- Aktivitetsplan 2021-2023 tospråklighetsmidler Tjeldsund kommune